

Judar, kristna och muslimer

Det finns en stor mångfald av religioner i världen. Några av dem har kommit att kallas världsreligioner på grund av det stora inflytande som de har haft och fortfarande har på människor och samhällen.

En vanlig uppdelning av världsreligionerna är att kalla de tre världsreligioner som har sitt ursprung i Mellanöstern, och som har många drag gemensamma, för "abrahamitiska". De bär på en gemensam tradition av berättelser där vissa personer, bland dessa Abraham (i islam Ibrahim) har en liknande roll. En annan grupp världsreligioner brukar kallas "indiska" på grund av sitt ursprung på den indiska kontinenten och för att de har många gemensamma trosföreställningar.

I det här avsnittet ska de abrahamitiska religionerna, judendom, kristendom och islam behandlas. Inledningsvis tittar vi på likheterna mellan dessa tre religioner.

judar, kristna, muslimer | 115

FÖRDJUPANDE TEXTER OCH EXTRAMATERIAL B3:1

Abrahams Barn

Organisationen "Abrahams Barn – för religiös och kulturell samexistens" bedriver verksamhet med syftet att bidra till dialogen mellan de stora världsreligionerna i Sverige. I första hand arbetar man med kristendomen och islam. Men eftersom judendomen har en nära koppling till dessa religioner blir det dessa tre religioner som står i centrum. Genom att verka i områden som Rinkeby, där en majoritet är kristna och muslimer från Turkiet och Mellanöstern, vill Abrahams Barn sprida budskapet om den gemensamma berättelseskatten istället för budskapet om hur olika alla religioner är och hur omöjligt det är att försonas över religionsgränserna. Genom utbildning av lärare ifrån andra områden i Sverige och från alla stadier i skolan, försöker Abrahams Barn att sprida kunskapen om det som är gemensamt för alla Abrahams moderna barn och barnbarn.

Arbetet att vaska fram allt detta berättelsestoff ur Bibelns böcker, Koranen, legendstoff inom judendom och islam är inte lätt. Den som första gången börjar läsa Bibeln vet hur svårt det kan vara att hitta tråden. Koranen är inte lättare. För att läsa Koranen med sikte på att följa de gemensamma gestalterna, måste man ha tillgång till en Koran med index. I Sverige väntar vi fortfarande på en tolkning (vi säger tolkning, eftersom Koranen av muslimer betraktas som oöversättbar) som har ett effektivt index. Abrahams Barn har givit ut en lärarhandledning som försöker hjälpa till. (Ett index går att finna i en av skrifterna – se litteraturlistan nedan).

Försoningsarbete på många håll

Överallt i världen pågår försök att öka förståelsen mellan företrädare för olika religiösa och etniska traditioner. I Mellanöstern, Nordirland och på Balkan samlas många krafter för att bryta en negativ utveckling. I England har man i skolorna arbetat längre än i Sverige med det mångreligiösa klassrummets problematik. Den stora mångfalden av religioner och människor från olika delar av världen i städer som London och Birmingham, har tvingat fram en utveckling av ämnet religionskunskap som inspirerat många institutioner att arbeta fram material. Två kända institutioner i det här avseendet är Westhill College i Birmingham och Shap Working Party i London. Vid Westhill produceras material för undervisning på alla nivåer i skolan och institutionen lånar ut RE-material till hela Midlandsregionen. Två av de kända företrädarna för Westhill Colleges arbete kunde förresten höras föreläsa en dag med snöstorm i Stockholm 1995, John Hull och John Rudge. Anordnare var – just det – Stiftelsen Abrahams barn under ledning av Dorothea Rosenblad.

Från Alfons till Dostojevskij – Barnkonventionen genom berättelser

Bland alla ambassadörer för en ökad förståelse mellan människor av olika tro i vårt land (och dit hör samfundsledare i alla läger som har bestämt sig för att inte låta religionen stå i vägen för en fredlig och tolerant utveckling i Sverige) är det få som arbetat så energiskt och konkret i den här riktningen som Stiftelsen Abrahams Barn. Jag har bl. a. varit med om hur muslimska, syrianska, katolska och lutheranska ungdomar under skratt och inlevelse spelat "Josef och hans bröder i Egypten" (och detta för övrigt i Stiftssalen vid Västerås domkyrka).

Det är alltid nya projekt under utveckling. Ett heter "Från Alfons till Dostojevskij – barnkonventionen genom berättelser". Så här berättar Dorothea Rosenblad i ett brev om det nya projektet:

"Erfarenheten visar att elever i alla åldrar med stor entusiasm arbetar med berättelser. Att diskutera olika etiska förhållningssätt med en berättelse som underlag är mycket mera givande än att få påpekat för sig av en vuxen vad man får eller inte får göra. Till synes enkla barnböcker tjänar som utmärkta diskussionsunderlag. Det är inte i och för sig komplexiteten i det litterära verket som är avgörande.

Ur dessa iakttagelser har projektidén Från Alfons till Dostojevskij vuxit fram. Målet är att för ungdomar i skolan – och deras lärare – konkretisera innehållet i FN:s Barnkonvention och därigenom öka ömsesidig respekt och förståelse.

Några väsentliga artiklar ur FN:s Barnkonvention väljs ut. Ett antal litterära verk, såväl ur barn- och ungdomslitteraturen som ur vuxenlitteraturen "åtföljer" varje artikel. Infallsvinkeln är att de litterära gestalterna betraktas som närstående personer som vi har ansvar för.

- Vad skall Alfons göra när han slagit lill-killens näsa i blod?
- Gör pappa rätt när han förbjuder sin dotter att spela med i skolpjäsen?

Diskussionen är snart i full gång – och kunskapen om Barnkonventionen kommer alldeles av sig själv...”

LÄNKAR B3.1

SO-Rummet

www.so-rummet.se/kategorier/religion

Abrahams barn

www.abrahamsbarn.se

Länkskafferiet

www.lannskafferiet.org

UtbildningsRadion

www.ur.se

Människor och Tro (Sveriges Radio P1)

www.sverigesradio.se/sida/avsnitt?programid=416

Pedagogiska Resurser

www.resurs.folkbildning.net/resurser/amnen/livsaskadning-filosofi/

Lunds Universitetsbibliotek

www3.ub.lu.se/safir/C.html

Judar

Judar i världen är inte så många om vi jämför med antalet kristna och muslimer. Det handlar om uppskattningsvis 15 miljoner, varav ca 20 000 i Sverige (varav ca 12 000 i Stockholm, Göteborg och Malmö/Lund). Kristna är i världen flera än 2,2 miljarder och muslimerna är nästan lika många. Den judiska religionen har ändå en mycket stor betydelse och räknas som världreligion tillsammans med kristendom, islam, hinduism, buddhism och sikhism. Berättelserna och budorden i Toran, den första och viktigaste delen i den judiska Bibeln, har blivit allmänt kända långt utanför den judiska gemenskapen eftersom den judiska Bibeln också är en del av den kristna Bibeln. I Koranen figurerar många av de personer som tidigare presenterats i den judiska Bibeln, även kallad Tanak.

Judar i Sverige

FRÅN OCH MED 1780-talet fick judarna formell rätt att vistas i Sverige, till en början i Stockholm, Göteborg och Norrköping. I praktiken hade den judiska församlingen börjat formas i Stockholm redan på 1770-talet. Antalet judar i Sverige var mycket litet fram till mitten av 1900-talet. Under 1930-talet hade några tusen judar kunnat fly till Sverige, men vid 1930-talets slut och fram till 1943 stoppades judar som försökte fly till vårt land. Vid krigsslutet

judar | 129

FÖRDJUPANDE TEXTER OCH EXTRAMATERIAL B3:2

Inledningen ur Första Mosebok

1I begynnelsen skapade Gud himmel och jord.

2Jorden var öde och tom, djupet täcktes av mörker och en gudsvind svepte fram över vattnet. 3Gud sade: "Ljus, bli till!" Och ljuset blev till. 4Gud såg att ljuset var gott, och han skilde ljuset från mörkret. 5Gud kallade ljuset dag, och mörkret kallade han natt. Det blev kväll och det blev morgon. Det var den första dagen.

6Gud sade: "I vattnet skall ett valv bli till, och det skall skilja vatten från vatten." Och det blev så. 7Gud gjorde valvet och skilde vattnet under valvet från vattnet ovanför valvet. 8Gud kallade valvet himmel. Det blev kväll och det blev morgon. Det var den andra dagen.

9Gud sade: "Vattnet under himlen skall samlas till en enda plats, så att land blir synligt." Och det blev så. 10Gud kallade det torra landet jord, och vattenmassan kallade han hav. Och Gud såg att det var gott. 11Gud sade: "Jorden skall ge grönska: fröbärande örter och olika arter av fruktträd med frö i sin frukt skall växa på jorden." Och det blev så. 12Jorden frambringade grönska: olika arter av fröbärande örter och olika arter av träd med frö i sin frukt. Och Gud såg att det var gott. 13Det blev kväll och det blev morgon. Det var den tredje dagen.

14Gud sade: "På himlavalvet skall ljus bli till, och de skall skilja dagen från natten och utmärka högtider, dagar och år. 15De skall vara ljus på himlavalvet och lysa över jorden." Och det blev så. 16Gud gjorde de två stora ljusen, det större ljuset till att härska över dagen och det mindre till att härska över natten, och han gjorde stjärnorna. 17Han satte ljusen på himlavalvet att lysa över jorden, 18att härska över dag och natt och att skilja ljus från mörker. Och Gud såg att det var gott. 19Det blev kväll och det blev morgon. Det var den fjärde dagen.

20Gud sade: "Vattnet skall vimla av levande varelser, och fåglar skall flyga över jorden, under himlavalvet." 21Gud skapade de stora havsdjuren och alla olika arter av levande varelser som vattnet myllrar och vimlar av och alla olika arter av fåglar. Och Gud såg att det var gott. 22Gud välsignade dem och sade: "Var fruktsamma och föröka er och uppfyll sjöar och hav. Och på jorden skall fåglarna föröka sig." 23Det blev kväll och det blev morgon. Det var den femte dagen.

24Gud sade: "Jorden skall frambringa olika arter av levande varelser: boskap, kräldjur och vilda djur av olika arter." Och det blev så. 25Gud gjorde de olika arterna av vilda djur, boskap och markens kräldjur. Och Gud såg att det var gott.

26Gud sade: "Vi skall göra människor som är vår avbild, lika oss. De skall härska över havets fiskar, himlens fåglar, boskapen, alla vilda djur och alla kräldjur som finns på jorden." 27Gud skapade människan till sin avbild, till Guds avbild skapade han henne. Som man och kvinna skapade han dem. 28Gud välsignade dem och sade till dem: "Var fruktsamma och föröka er, uppfyll jorden och lägg den under er. Härska över havets fiskar och himlens fåglar och över alla djur som myllrar på jorden."

29Gud sade: "Jag ger er alla fröbärande örter på hela jorden och alla träd med frö i sin frukt; detta skall ni ha att äta. 30Åt markens djur, åt himlens fåglar och åt dem som krälar på jorden, allt som har liv i sig, ger jag alla gröna örter att äta." Och det blev så. 31Gud såg att allt som han hade gjort var mycket gott. Det blev kväll och det blev morgon. Det var den sjätte dagen.

2 1Så fullbordades himlen och jorden och allt vad där finns. 2Den sjunde dagen hade Gud fullbordat sitt verk, och han vilade på den sjunde dagen efter allt han hade gjort. 3Gud välsignade den sjunde dagen och gjorde den till en helig dag, ty på den dagen vilade Gud sedan han utfört sitt skapelseverk.

4Detta är berättelsen om hur himmel och jord skapades.

FÖRDJUPANDE TEXTER OCH EXTRAMATERIAL B3:2

Judisk vägledning i vår tid

Handlingar mor djur

- Toran förbjuder tortyr eller att man förorsakar levande varelser smärta. Man är förpliktad att rädda varje levande varelse från smärta och nöd, även om den inte har någon ägare (är hefker).
- Om ett djur förorsakar smärta eller orsakar sorg för en människa, eller om det gäller nyttiga ändamål (t ex medicinsk forskning), får man döda det. Toran tillåter ju också slakt för vår föda.
- Jakt som sport har av judendomen alltid ringaktats eftersom det alltid ingår ett element av grymhet mot djur i jakt.
- Den som är ansvarig att mata djur är förbjuden att själv äta, innan han har matat djuren. Detta lär vi oss från en vers i Toran, där utfodring av djuren nämns före människans mat.: "Och jag skall ge din boskap gräs på din mark; och du skall äta och bli mätt" (5 Mos. 11:15). Däremot när det gäller att dricka ges människan företräde, därför att människan är mindre i stånd att utstå törst än hunger. Även här baserar vi oss på Skriften "...Drick; dina kameler vill jag också vattna..." (1Mos.24:14).
- Plikten att visa vänlighet mot djur och att undvika handlingar, som kan förorsaka dem smärta och lidande, finner man i många Toraställen: "Du skall inte binda till minnen på oxen som tröskor" (5 Mos. 25:4; "Du skall inte plöja med oxe och åsna tillsammans" (5 Mos. 22:10) För att spara fågelhonans känslor "... så skall du inte ta både modern och ungarna. Du skall låta modern flyga..." (5 Mos.22:6-7). Sabbatslagarna föreskriver vila även för djuret. Lagarna om kosherslakt föreskriver det mest smärtfria och snabba avlivandet för att undvika lidande för djuren.

Handlingar av rättvisa

- En främling skall du inte förtrycka; ni vet ju hur främlingen känner det, eftersom ni själva varit främlingar i Egyptens land" (Mos.23:9). Vem som än misshandlar eller bedrar en främling, antingen det gäller pengar eller med ord, gör sig skyldig till olika överträdelser.
- Det är förbjudet att fysiskt angripa andra, eftersom det är en överträdelse av ett bud i Toran: "Om den skyldige döms till hudflängning, skall domaren...ge honom det antal slag, som svara mot hans brottslighet" (5.Mos.25:2).

Från denna vers drar vi slutsatsen, att förutom straffet som ålagts av en domstol och som inte får vara överdrivet, det inte är tillåtet för en privatperson att utdela straff. Men om man blir överfallen eller bevittnar ett övergrepp och varken kan rädda sig själv eller sin nästa utan att tillgripa våld är det tillåtet att slå.

Medelvägen

- Den bästa och rakaste väg som en person skall träna sig själv att gå, är medelvägen (och undvika det extrema åt båda håll). Den som går längs denna medelväg kallas en vis människa.
- Man behöver inte känna skam inför sina medmänniskor, om de gör narr av en för att man dyrkar den Helige, lovad vare Han, och för att man följer hans budord. Dock skall man inte svara på sådant hån med oförskämdhet, så att man inte vänjer sig vid att vara oförskämd.
- Man skall hålla sig borta från det som orsakar sjukdom och träna sig själv att bara göra det som är hälsosamt. Det står skrivet: "...därför må ni nu noga ha akt på er själva" (5 Mos. 4:15) och "...tag dig till vara och akta dig väl..." (5 Mos. 4:9). Sålunda är överdrivet drickande, rökande, missbruk av droger förbjudna enligt halachan.
- Jom Kipur sonar inte för överträdelser människor emellan förrän den förfördelade parten har fått upprättelse och kan förlåta. Den person, som man söker förlåtelse hos, är emellertid då förpliktad att förlåta helhjärtat.
- Att hata ondska är lika mycket en dygd som att älska rättvisa; att hata grymhet är lika mycket en dygd som att älska barmhärtighet. Men det är inte tillräckligt att endast avhålla sig från ondska eller att förakta grymhet. Man måste också aktivt eftersträva rättvisa och barmhärtighet, för det står skrivet: "Vänd dig bort ifrån det som är ont" (steg ett) och "gör vad gott är..." (steg två) (Ps 34:15, 37:27).

Rabbi Chaim Halevy Donin. *Att vara jude*. Hillel-förlaget 1990.

FÖRDJUPANDE TEXTER OCH EXTRAMATERIAL B3:2

Ur manuskriptet till filmen "Shoah"

46

Filip Müller, överlevande tjeckisk jude, berättar:

För varje "gasning" vidtog SS mycket precisa åtgärder. Krematoriet omringades av SS-män och på gården fanns mängder av deras män med hundar och maskingevär.

Till höger började trapporna som ledde till det underjordiska avklädningsrummet. I Birkenau fanns det fyra krematorier, krematorierna II och III, och IV och V. Krematorierna II och III var likadana. I krematorierna II och III låg avklädningsrummet och gaskammaren under marken. Ett stort avklädningsrum, omkring 280 kvadrat, och en gaskammare i vilken man kunde gasa upp till tretusen personer åt gången. Krematorierna IV och V var av en annan typ: de hade inga rum under marknivå, utan allt låg i markplanet. Krematorierna IV och V omfattade tre gaskamrar: deras sammanlagda kapacitet var artonhundra till som mest tvåtusen personer.

När folk kom till krematoriet såg de allt... detta fruktansvärda våld, hela området omringat av beväpnade SS-män, skällande hundar, maskingevär.

Alla anade... framför allt de polska judarna. Förmodligen drevs de framåt av någon mörk föraning. Men ingen av dem hade i sina värsta mardrömmar kunnat föreställa sig att de tre-fyra timmar senare skulle vara aska.

När de kom ut i avklädningsrummet fick de se en sannskyldig Internationell Upplysningscentral! Utmed väggarna satt krokar som alla var försedda med nummer. Under dem stod träbänkar, så att folk kunde klä av sig "lite mer bekvämt", som man sade. Och på alla stödpelarna i detta underjordiska avklädningsrum fanns skyltar på alla språk:

"Var ren!"

"En lus – din död!"

"Tvätta dig!"

"Till desinficeringssalen".

Enda syftet med alla dessa skyltar var att lura de redan avklädda mot gaskammaren, bakom en massiv dörr.

I krematorierna II och III släppte de så kallade "SS-desinfektörerna" in zyklon-gas-kristallerna genom taket och i krematorierna IV och V genom öppningar i sidorna.

Med fem-sex gastuber dödade de tvåtusen personer. "Desinfektörerna" kom dit i bilar som var märkta med ett rött kors och gick med köerna för att få dem att tro att de följde dem till badet. Men i verkligheten var det röda korset bara en mask: bakom det dolde sig zyklontuberna och de hammare de slog upp dem med.

Att dö av gasen tog tio–femton minuter. Det mest fruktansvärda ögonblicket var när gaskammaren öppnades, denna outhärdliga syn: människor som låg pressade som basalt, som kompakta stenblock. Som de föll ut ur gaskamrarna! Jag såg det flera gånger. Och det var det svåraste av allt. Det vande man sig aldrig vid. Det var omöjligt.

Omöjligt?

Ja. Man måste kunna se framför sig hur gasen, när den börjar verka, sprider sig från golvet och uppåt. Och i den fruktansvärda kamp som då tog fart – för det var verkligen en kamp – släcktes ljuset i gaskamrarna, det blev mörkt, man såg ingenting, och de starkaste ville hela tiden högre och högre upp. Antagligen kände de att ju högre upp de kom, desto mer luft fick de och desto lättare kunde de andas. Det blev slagsmål. Samtidigt störtade nästan alla mot dörren. Det var psykologiskt, dörren var ju där... de slängde sig på den, som för att spränga den! En oemotståndlig drift i denna dödskamp. Det är därför barnen och de svagaste, de gamla, låg underst. Och de starkaste överst. I denna dödskamp visste inte längre fadern att hans barn var där, under honom.

Och när man öppnade dörrarna?

Då föll de ut... de föll som stenblock... ett skred av stora block som rasar från en lastbil. Och där zyklonet hade hållts ut var det tomt. Där kristallerna låg fanns inte en människa. Ja. Där var helt tomt. Tydligt kände offren att det var där zyklonet verkade som mest. Människorna var... de var sårade, för i mörkret var allt en enda röra, de slogs och kämpade. Smutsiga och solkiga, blödande, blödde ur öron och näsor.

Ibland kunde man också se hur de som låg på golvet, på grund av trycket från de andra, var fullständigt oigenkännliga... barn med krossade skallar...

Ja.

Hur sa?

Fruktansvärt...Ja. Spyor, blod. Från öron och näsa... Menstruationsblod också kanske, nej, inte bara kanske, säkert! Allt fanns med i denna kamp för livet... denna dödskamp. Det var fruktansvärt att se. Och det var det svåraste.

Det var meningslöst att säga sanningen till vem som än kom över tröskeln till krematoriet. Därifrån kunde man inte rädda någon. Där var det för sent. En dag, det var 1943 – jag var redan i krematorium V – kom en transport från Bialystok. Och en fånge i "specialkommandot" kände i avklädningsrummet igen hustrun till en av sina vänner. Utan krumbukter talade han om för henne: "Man kommer att förinta er. Om tre timmar är ni bara aska." Och denna kvinna trodde honom, för hon kände honom. Hon sprang iväg och varnade de andra kvinnorna: "De dödar oss! De gasar oss!" Mödrarna, med sina barn på axlarna, ville inte höra det. De bestämde sig för att den andra var galen. De awisade henne. Då gick hon till männen.

Men förgäves. Inte för att de inte trodde henne, ryktet hade nått Bialystok, gettot, Grodno och andra ställen... Men vem ville lyssna på något sådant! Och när hon såg att ingen lyssnade på henne, slet hon fullständigt sönder sitt ansikte, i förtvivlan. Av chocken. Och hon skrek.

Och hur slutade det? Alla gick till gaskammaren, men kvinnan hölls kvar. Vi fick ställa upp framför ugnarna. Först torterade de kvinnan, verkligen torterade henne, för hon ville inte avslöja något. Till slut pekade hon ut den som hade berättat. De tog fram honom ur ledet och kastade honom levande in i ugnen. De sade till oss: "Så går det för den som säger något!"

Lanzmann, Claude. *Shoah*. Översättning Mats Löfgren. Alfabeta Bokförlag, 1985

FÖRDJUPANDE TEXTER OCH EXTRAMATERIAL B3:2

Susanne Levin: Leva Vidare

Susanne Levin berättar i sina två böcker "Leva vidare" och "Som min egen" om Lea, en judisk flickas uppväxt i Sverige och hur hon i vuxen ålder lever i ett äktenskap med en kristen man och med två adoptivbarn från Colombia.

Hennes fröken har en ljusgrön dräkt över de runda brösten. Hon luktar viol-tabletter och på rasterna håller flickan hennes hand så fort det blir en plats ledig vid hennes sida. Annars samlas alla "fåglarna" i klätterställningen, där de hänger och klänger i en enda stor, varm gemenskap. "Fåglarna" är de som hör ihop med fru Ethel Fogelberg. Deras fröken är sträng och vacker i sitt silverhår och sin gröna dräkt. Allt är runt hos henne: näsan, läpparna, bröstet, magen, stjärten. Hon lär dem läsa, skriva, räkna, och de älskar henne. Fast när hon spelar orgel sjunger hon falskt.

"Vad kan man göra med en köttkvarn?" frågar fröken en dag i ettan.

Flickan tänker genast på pappa som med tungan stickande ur mungipan vevar med ena handen och matar ner fiskfiléerna, löken och brödet med den andra. Bredvid står mamma och manar honom att inte stänka ner köket med klistrig fiskfärs.

"Gefillte fisch."

Hon skruvar på sig i bänken. Vem sade det där? Fröken ser helt oförstående ut och nu upprepar Mia: "Gefillte fisch, kan man göra med köttkvarn."

"Lea."

"Köttfärs till köttbullar."

"Bra."

På rasten går hon fram till Mia och drar på frågan, hon lurat på hela timmen.

"Brukar du äta gefillte fisch?"

"Ja."

"Är du... jude?"

"Vadå?"

"Är du inte jude?"

"Nej." Mia ser besvärad ut och springer sin väg. Men flickan berättar hemma för mamma och pappa och farfar om klasskamraten som är så dum att hon svarar "gefillte fisch" mitt i klassen bland gojim, som aldrig någonsin ätit fiskbullar med chren, röd pepparrot. Hur kunde hon vara så dum och tro att de skulle veta? Själv vet hon precis hur man skiljer hemmavärlden från skolans värld, vilka ord man använder hemma och inte i skolan.

Dagen efter kommer Mia fram till henne.

"Jo, jag frågade mamma och hon sade att mormor och morfar och mormor är judar."

"Ja, men då är du ju det också, förstår du väl."

"Nej, inte jag. Min pappa är spanjor."

"Jaså, men du är judinna i alla fall. Det är man efter sin mamma."

"Inte jag."

Mias naglar är sylvassa när de nyper henne. Hon är den enda som kallar Lea för smeknamn. "Lollo", säger hon och nyps.

Levin, Susanne. *Leva vidare*. Natur och Kultur, 1995

Femte Mosebok 5: 1-22

1Mose kallade samman hela Israel och sade: Hör, Israel, de stadgar och föreskrifter som jag i dag kungör för er. Lär er dem och följ dem troget. 2Herren, vår Gud, slöt ett förbund med oss vid Horeb. 3Det var inte med våra fäder han slöt det förbundet utan med oss, vi som står här i dag, med alla oss som lever nu. 4Ansikte mot ansikte talade Herren till er ur elden på berget. 5Självt stod jag då mellan honom och er för att förmedla Herrens ord, ty ni var rädda för elden och gick inte upp på berget. Han sade:

6Jag är Herren, din Gud, som förde dig ut ur Egypten, ut ur slavlägret. 7Du skall inte ha andra gudar vid sidan av mig. 8Du skall inte göra dig någon bildstod, någon avbild av någonting uppe i himlen eller nere på jorden eller i vattnet under jorden. 9Du skall inte tillbe dem eller tjäna dem. Ty jag är Herren, din Gud, en svartsjuk Gud, som låter straffet för fädernas skuld drabba barnen intill tredje och fjärde led när man försmår mig 10men visar godhet mot tusenden när man älskar mig och håller mina bud. 11Du skall inte missbruka Herrens, din Guds, namn, ty Herren kommer inte att lämna den ostraffad som missbrukar hans namn.

12Var noga med att hålla sabbatsdagen helig, så som Herren, din Gud, har befallt dig. 13Sex dagar skall du arbeta och sköta alla dina sysslor, 14men den sjunde dagen är Herrens, din Guds, sabbat. Då skall du inte utföra något arbete, varken du eller din son eller din dotter, din slav eller din slavinna, din ox eller din åsna eller något annat lastdjur du har, inte heller invandraren i dina städer. Din slav och din slavinna skall få vila liksom du själv. 15Kom ihåg att du själv en gång var slav i Egypten och att Herren, din Gud, förde dig ut därifrån med stark hand och lyftad arm. Därför har Herren, din Gud, befallt dig att fira sabbatsdagen.

16Visa aktning för din far och din mor, så som Herren, din Gud, har befallt dig, så att du får leva länge och det går dig väl i det land som Herren, din Gud, ger dig. 17Du skall inte dräpa, 18du skall inte begå äktenskapsbrott, 19du skall inte stjäla, 20du skall inte vittna falskt mot din nästa, 21du skall inte ha begär till din nästas hustru, och du skall inte ha lust till din nästas hus eller åker, hans slav eller hans slavinna, hans ox eller hans åsna eller något annat som tillhör din nästa.

22Dessa budord förkunnade Herren för er när ni alla stod samlade vid berget.

UPPGIFTER OCH DISKUSSIONSFRÅGOR B3:2

- Den judiska religionen innehåller många regler och förbud när det gäller relationen mellan människor, vad man får äta och hur och när högtider ska firas. Fundera över om regler och förbud begränsar friheten eller är frihetens förutsättning. Förbudet att inte döda eller stjäla, ökar det vår frihet eller minskar de den?
- Judendomen lär att det är viktigt med en vilodag varje vecka då man verkligen avstår från allt arbete. Är detta, oavsett tro, något som är viktigt? Hur ska en bra vilodag se ut?
- Judendomen beskrivs ofta som en "etnisk religion" eftersom religionen är så starkt förknippad med folket. Vilka skillnader innebär detta när man jämför judendomen med andra religioner som inte främst är etniska religioner?
- Vilka uttryck för judisk kultur har du mött i det svenska samhället? Vilka uttryck för judisk kultur har du mött i västerländsk populärkultur, t.ex. film och tv?
- Vilka likheter och skillnader kan du se när du jämför en judisk bar mitzva eller bat mitzva med den kristna konfirmationen?
- Vad uppfattar du som kärnan i den judiska tron, dvs. det viktigaste och mest centrala? Jämför ditt svar med andra sätt att sammanfatta kärnan i den judiska tron.

LÄNKAR B3.2

SO-Rummet – Judendom

www.so-rummet.se/kategorier/religion/judendomen

Judiska församlingen i Stockholm

www.jfst.se/judendom/

Judiska församlingen i Göteborg

www.judiskaforsamlingen.se/

Kompendium om judendomen – utgiven av Judiska församlingen i Göteborg

judiskaforsamlingen.se/pdf/Judendomen.pdf

Judiska museet

www.judiska-museet.se

Svensk Israel-information

www.si-info.org/?s=skolor

FILMER B3.2

Dubbel identitet - Svensk jude eller jude i Sverige

www.youtube.com/watch?v=wU2MGjK_Fc

Stora synagogan i Stockholm

www.youtube.com/watch?v=O6d00_568VY

Megillah-läsning i Göteborgs synagoga

www.youtube.com/watch?v=KLsLPOqhx4M

Kristna

Vem är kristen?

Kristendomen är den till antalet största världsreligionen med mer än två miljarder anhängare. Men vem är kristen? Är alla kristna överens om svaret på den frågan? Liksom all statistik som berör andelen troende inom en viss religion, så är det stora svårigheter att hitta ett sätt att räkna som är entydigt. Inte alla religioner har ett formellt medlemskap som gör att det går att hitta fungerande medlemsregister i välavgränsade församlingar. Det blir snarast en uppskattning på basis och olika faktorer som gör att man fastnar för ett tal. När det till exempel gäller antalet kristna så kan man inte på ett enkelt sätt veta hur många som skulle ange "kristen" som en självklar del av sin självbild. I Sverige skulle en del av dem som formellt är medlemmar i kyrkan ändå inte betrakta sig som troende kristna utan mera se sitt medlemskap som en del av en kulturell samhörighet. Därifrån skiljer sig inte kristendomen från andra religioner som till exempel judendom och islam.

Vissa betonar mera den personliga övertygelsen och ett tydligt religiös praktiserande som ett viktigt kriterium på vem som är kristen. Andra skulle alltså mera betona den etniska eller

Kristna | 153

FÖRDJUPANDE TEXTER OCH EXTRAMATERIAL B3:3

Matt 5: 1–16

Bergspredikan

1 När han såg folkskarorna gick han upp på berget. Han satte sig ner, och hans lärjungar kom fram till honom. 2 Han började undervisa dem och sade:

3 "Saliga de som är fattiga i anden, dem tillhör himmelriket.

4 Saliga de som sörjer, de skall bli tröstade.

5 Saliga de ödmjuka, de skall ärva landet.

6 Saliga de som hungrar och törstar efter rättfärdigheten, de skall bli mättade.

7Saliga de barmhärtiga, de skall möta barmhärtighet.

8Saliga de renhjärtade, de skall se Gud.

9Saliga de som håller fred, de skall kallas Guds söner.

10Saliga de som förföljs för rättfärdighetens skull, dem tillhör himmelriket.

11Saliga är ni när man skymfar och förföljer er och på allt sätt förtalar er för min skull.

12Gläd er och jubla, er lön blir stor i himlen. På samma sätt förföljdes ju profeterna före er tid.

13Ni är jordens salt. Men om saltet mister sin kraft, hur skall man få det salt igen? Det duger inte till annat än att kastas bort och trampas av människorna.

14Ni är världens ljus. En stad uppe på ett berg kan inte döljas, 15och när man tänder en lampa sätter man den inte under sädesmåttet utan på hållaren, så att den lyser för alla i huset. 16På samma sätt skall ert ljus lysa för människorna, så att de ser era goda gärningar och prisar er fader i himlen.

Ur *Bibel 2000*

Ylva Eggehorn: Var inte rädd

Var inte rädd. Det finns ett hemligt tecken,
ett namn som skyddar dig nu när du går.
Din ensamhet har stränder in mot ljuset.
Var inte rädd. I sanden finns det spår.

Han älskar dig, han väntar dig ikväll –
en kväll när du förstår hans hemlöshet
och hur han längtar efter dina steg:
från evighet har han stämt möte här.

Var inte rädd. Det finns en mörklagd hamn,
du ser den inte nu, men färdas dit.
En dag skall du bekänna högt hans namn,
hans kärleks frid som ingenting begär.

Du är på väg. En dag blir natten vit.
En dag och stjärnor växer ur hans famn.
Var inte rädd. Det finns en mörklagd hamn,
du ser den inte nu men färdas dit.

Psalm 256 i psalmboken. Text av Ylva Eggehorn.

FÖRDJUPANDE TEXTER OCH EXTRAMATERIAL B3:3

Den Nicaenska trosbekännelsen

Jag tror på en Gud, Fader Allsmäktig, skapare av himmel och jord, av allt synligt och osynligt.

Jag tror i en Herre Jesus Kristus, endast enfödde Guds Son, född av fadern före alla åldrar. Gud av Gud, ljus från ljus, sann Gud av sann Gud, enfödde, inte gjort, väsentligt med fadern. Genom honom gjordes alla saker.

För oss män för vår frälsning han kom ner från himlen, och av den Helige Anden var förkroppsligad av Jungfru Maria och blev man.

För vår skull han blev korsfäst under Pontius Pilate, han led döden och var begravd, och steg igen på den tredje dagen i enlighet med skrifterna.

Han uppsteg till himlen och sitter på Faderns högra hand. Han kommer igen i ära för att döma levande och döda och hans rike kommer att ha något slut.

Jag tror på den Helige Anden, Herren, givaren av livet, som utgår från fadern och sonen, som med fadern och sonen är älskade och förhärligas, som har talat genom profeterna.

Jag tror på en, helig, katolsk och apostolisk kyrka. Jag erkänner ett dop till syndernas förlåtelse och jag ser fram emot uppståndelsen av döda och livet i världen framöver. Amen.

Den apostoliska trosbekännelsen

Vi tror på Gud Fader allsmäktig, himmelens och jordens skapare.

Vi tror ock på Jesus Kristus, hans enfödde Son, vår Herre, vilken är avlad av den helige Ande, född av jungfrun Maria, pinad under Pontius Pilatus, korsfäst, död och begravd, nedstigen till dödsriket, på tredje dagen uppstånden igen ifrån de döda, uppstigen till himmelen, sittande på allsmäktig Gud Faders högra sida, därifrån igenkommande till att döma levande och döda.

Vi tror ock på den helige Ande, en helig allmänlig¹ kyrka, de heligas samfund, syndernas förlåtelse, de dödas² uppståndelse och ett evigt liv.

¹ I katolsk tradition läses här ordet "katolsk" – vars innebörd är densamma som "allmänlig", det vill säga den kyrka som är öppen för alla och som innehåller hela den kristna tron

² I katolsk tradition läses här ordet "köttets uppståndelse".

FÖRDJUPANDE TEXTER OCH EXTRAMATERIAL B3:3

Thomas Merton: Om tystnaden

De som bara älskar ljudet av sig själva är otåliga på allt annat. De befläckar ständigt skogarnas och bergens och havens tystnad. De tränger fram med sina maskiner genom den tysta naturen kors och tvärs av rädsla att den rofyllda världen ska anklaga dem för deras egen tomhet. Den tvingande nödvändigheten i deras snabba framfart verkar omedveten om naturens frid och ro – den låtsas ju ha en avsikt. Det bullrande flygplanet tycks för ett ögonblick göra molnen och himlen överkliga genom sin inriktning, sitt oväsen och sin låtsade styrka. Himlens tystnad finns kvar när planet försvunnit. Molnens upphöjda lugn kommer att finnas kvar när planet har fallit i bitar. Det är världens tystnad som är verklig. Vårt larm, vår självupptagenhet, våra avsikter och alla våra tomma påståenden om våra avsikter, vår självupptagenhet och vårt larm – det är allt detta som är en illusion.

Gud är närvarande och hans tanke är levande och vaken i all fullhet, i allt djup och i all vidd i världens alla tystnader. Herren ser i mandelträdet hur hans ord går i uppfyllelse (Jer 1.11).

Vare sig flygplanet far förbi i natt eller i morgon, vare sig det finns bilar på de slingrande vägarna eller ej, vare sig människorna talar ute på fältet eller ej, vare sig det finns en radio i huset eller ej, så blommar trädet i tysthet.

Vare sig huset är tomt eller fullt av barn, vare sig männen reser till staden eller arbetar med traktorer på åkrarna, vare sig linjefartyget kommer in i hamnen fullt av turister eller fullt av soldater, så bär mandelträdet sina frukter i tysthet.

Det finns en del människor som inte ser något verkligt i ett träd förrän de funderar på att hugga ned det, som inte ser något värde hos ett djur förrän det kommer in på slakteriet, människor som aldrig tittar på något förrän de bestämmer sig för att missbruka det och som aldrig ens märker det de inte vill förstöra. De människorna kan knappast känna till kärlekens tystnad. Deras kärlek innebär nämligen att de suger upp en annan persons tystnad i sitt eget oväsen. Och eftersom de inte känner till kärlekens tystnad kan de inte känna till Guds tystnad....

Merton, Thomas. *Resa i den inre verkligheten*. Översättning Janne Carlsson. Bokförlaget Libris, 1985

FÖRDJUPANDE TEXTER OCH EXTRAMATERIAL B3:3

Lewi Petrus:

Om blåsippor och Gudsupplevelse

57

Då jag lämnat tåget vid Råbäcks station och fortsatte min väg upp genom skogen och kom till en av de avsatser, som är så typiska för Kinnekulle, stannade jag plötsligt. Jag hade kastat min blick in i skogen. Det var glest med träd. Men där mina blickar föll, såg jag en syn av allra underbaraste slag. Det var blåsippor som slagit ut. Hela marken var täckt av dessa vårblommor. Ett stort område såg ut som en enda väldig matta av blåsippor. Jag stod som förtrollad en lång stund. Sedan satte jag ifrån mig min väska, som jag hade i handen, och gick in i skogen och böjde mitt knä bland blåsippor. Det var som om Gud såg på mig genom dem och som om jag såg Gud in i ögonen och upplevde, hur god och kärleksfull Han är. Jag minns hur djupt tagen jag var av denna syn. Det dröjde länge innan denna mäktiga stämning lämnade mig. Mitt inre var öppet, och jag såg Gud överallt. Jag kommer ihåg, hur dåraktigt Jobs ord tycktes mig, när han frågade: "Var skall jag finna Honom?" Jag kunde svara: jag finner honom överallt.

Lewi Petrus berättelse är citerad i Anton Geels/Ove Wikström. *Den religiösa människan*. Plus Ultra, 1996

Tomas Tranströmer:

Blåsipporna

Att förtrollas – ingenting är enklare. Det är ett av markens och vårens äldsta trick: blåsippor. De är på något sätt oväntade. De skjuter upp ur det bruna fjolårsprasslet på förbisedda platser där blicken annars aldrig stannar. De brinner och svävar, ja just svävar, och det beror på färgen. Den där ivriga violettblå färgen väger numera ingenting. Här är extas men lågt i tak. "Karriär" – ovidkommande! "Makt" och "publicitet" – löjeväckande! De ställde visst till med stor mottagning uppe i Nineve, the giordo rusk*) ok mykit bangh. Högt i tak – över alla hjässor hängde kristallkronorna som gamar av glas. Istället för en sådan överdekorerad och larmande återvändsgränd öppnar blåsippor en lönngång till den verkliga festen, som är dödyst.

Tranströmer, Tomas. *Det vilda torget*. Bonniers, 1983

*) "the giordo rusk" är ett citat ur Erikskrönikan (1300-talet), beskriver musikutövning.

FÖRDJUPANDE TEXTER OCH EXTRAMATERIAL B3:3

Augustinus: Bekännelser

Om människan och tron

Stor är du, Herre, och högt lovad; väldig är din kraft, och din vishet har ingen gräns. Och ändå vill en människa lova dig, en människa, ett ringa stycke av din skapelse. Sin dödlighet bär hon med sig, tecknet på sin synd bär hon med sig, tecknet på att du står de högmodiga emot, men ändå vill hon lova dig, denna människa, detta lilla stycke av din skapelse. Det är du själv som väcker henne till att vilja lova dig, ty du har skapat oss till dig, och vårt hjärta är oroligt tills det finner vila i dig.

St Augustinus. *Bekännelser*, inledningen till boken. Översättning Bengt Ellenberger. Artos bokförlag, 1990

Lukas 15:11-32: Den förlorade sonen

Han sade: "En man hade två söner. 12Den yngste sade till fadern: 'Far, ge mig den del av förmögenheten som skall bli min.' Då skiftade fadern sin egendom mellan dem. 13Några dagar senare hade den yngste sonen sålt allt han ägde och gav sig i väg till ett främmande land, och där slösade han bort sin förmögenhet på ett liv i utsävningar. 14När han hade gjort av med allt blev det svår hungersnöd i landet, och han började lida nöd. 15Han gick och tog tjänst hos en välbärgad man i det landet, och denne skickade ut honom på sina ägor för att vakta svin. 16Han hade gärna velat äta sig mätt på fröskidorna som svinen åt, men ingen lät honom få något. 17Då kom han till besinning och tänkte: 'Hur många daglönare hos min far har inte mat i överflöd, och här svälter jag ihjäl. 18Jag ger mig av hem till min far och säger till honom: Far, jag har syndat mot himlen och mot dig. 19Jag är inte längre värd att kallas din son. Låt mig få gå som en av dina daglönare.' 20Och han gav sig av hem till sin far. Redan på långt håll fick fadern syn på honom. Han fylldes av medlidande och sprang emot honom och omfamnade och kysste honom. 21Sonen sade: 'Far, jag har syndat mot himlen och mot dig, jag är inte längre värd att kallas din son.' 22Men fadern sade till sina tjänare: 'Skynda er att ta fram min finaste dräkt och klä honom i den, och sätt en ring på hans hand och skor på hans fötter. 23Och hämta gödkalven och slakta den, så skall vi äta och hålla fest. 24Min son var död och lever igen, han var förlorad och är återfunnen.' Och festen började.

25Men den äldste sonen var ute på fälten. När han på vägen hem närmade sig huset hörde han musik och dans. 26Han kallade på en av tjänarna och frågade vad som stod på. 27Tjänaren svarade: 'Din bror har kommit hem, och din far har låtit slakta gödkalven därför att han har fått tillbaka honom välbehållen.' 28Då blev han arg och ville inte gå in. Fadern kom ut och försökte tala honom till rätta, 29men han svarade: 'Här har jag tjänat dig i alla dessa år och aldrig överträtt något av dina bud, och mig har du aldrig gett ens en killing att festa på med mina vänner. 30Men när han kommer hem, din son som har levt upp din egendom

tillsammans med horor, då slaktar du gödkalven.' 31 Fadern sade till honom: 'Mitt barn, du är alltid hos mig, och allt mitt är ditt. 32 Men nu måste vi hålla fest och vara glada, för din bror var död och lever igen, han var förlorad och är återfunnen.'"

Ur *Bibel 2000*

M Scott Peck: Vidare på den smala vägen

59

Ett av skälen till att jag gradvis drogs i riktning mot kristendomen var att jag kom fram till att den kristna läran står för den mest korrekta beskrivningen av syndens natur. Det är en paradoxal, mångdimensionell beskrivning, och den första sidan av paradoxen är att kristendomen påstår att vi alla är syndare. Vi kan inte låta bli att synda. Det finns många olika definitioner av synd, men den vanligaste är att synd är att missa målet, att misslyckas med att "slå huvudet på spiken". Och det finns ingen möjlighet att vi kan slå huvudet på spiken varje gång. Någon gång kommer vi att vara lite oförsiktiga. Det spelar ingen roll hur bra vi är – någon gång kommer vi att vara lite för trötta eller självsäkra eller inte bemöda oss tillräckligt. Vi kan inte slå huvudet på spiken varje gång; vi kan inte vara perfekta.

Kristendomen räknar med detta. I själva verket är den enda förutsättningen för medlemskap i den sanna kristna kyrkan att du är en syndare. Om du inte anser att du är en syndare, är du ingen kandidat för kyrkan. Men den andra sidan av paradoxen är att kristendomen påstår att om du ångrar och bekänner din synd, så blir den utplånad. Ordet "ångrar" är mycket viktig här – det som krävs är att du känner smärta över det du gjort. Om du bekänner din synd i ånger, så stryks alltsammans ut från tavlan. Det är som om synden aldrig hade existerat. Du kan börja på nytt igen, ren och förnyad varje gång.

Det finns en fin liten berättelse som handlar om detta. En liten filippinsk flicka sade att hon brukade prata med Jesus, och folket i hennes by började bli upprymda över detta. Ryktet gick till några av grannbyarna, och fler människor började bli upprymda. Till slut nådde ryktet biskopens residens i Manila, och biskopen blev lite bekymrad, för i katolska kyrkan kan man inte låta oauktorerade helgon vandra omkring hur som helst. Han gav en monsignor i uppdrag att undersöka fallet.

Den lilla flickan hämtades till biskopens residens för en serie psykoteologiska diagnostiska intervjuer. I slutet av den tredje intervjun slog monsignoren ut med händerna och sade: "Jag vet inte hur jag ska ställa mig till det här. Jag vet inte om du talar sanning eller inte. Men jag ska sätta dig på prov. Nästa gång du talar med Jesus vill jag att du ska fråga honom vad jag bekände när jag gick till bikt senast. Kan du göra det?" Den lilla flickan sade att hon skulle göra det. Veckan därpå kom hon tillbaka för nästa intervju och monsignoren kunde knappt dölja sin otålighet när han frågade: "Nå, lilla vän, har du talat med Jesus igen under veckan som gått?"

Hon svarade: "Ja, fader, det har jag."

"Och när du talade med Jesus, kom du då ihåg att fråga honom vad jag bekände vid min förra bikt?"

"Ja, fader, det gjorde jag."

"Nå? Vad sade Jesus då?"

Den lilla flickan svarade: "Jesus sade: 'Det har jag glömt.'"

Det finns två möjliga tolkningar av den här berättelsen. Den ena är att flickan var en liten smart psykopat. Men mer troligt är att hon faktiskt talade med Jesus, därför att det som hon gav uttryck för var en ren och oförfalskad kristen grundsanning. När våra synder väl är bekända med ånger, så är de glömda; de existerar inte längre i Guds medvetande.

Peck, M. Scott. *Vidare på den smala vägen* (översättning), Libris förlag, 1994

UPPGIFTER OCH DISKUSSIONSFRÅGOR B3:3

- Diskutera frågan vad som bör vara ett rimligt villkor för att sägas vara kristen. Kan andra människor alls avgöra om en person är kristen eller inte? Jämför med vem som är jude!
- Boken tar upp några kulturella uttryck för att Sverige sedan gammalt varit en kristen nation. Försök att finna flera vardagliga anknytningar till en kristen kultur:
 - Om du firar jul, hur ser julfirandet ut hos dig eller dina vänner?
 - Hur vanligt är det att ha julkrubba?
 - Vem är jultomten?
 - Hur har seden med julgran uppkommit?
- Gör dig förtrogen med hur Bibeln är utformad. Använd en Bibel med bra ordförklaringsdel och kommentarer. Jämför Matteusevangeliets "Bergspredikan" med parallellstället i Lukasevangeliet. Likheter? Skillnader?
- Läs berättelserna Den barmhärtige samariern och Den förlorade sonen i Lukasevangeliet. Du hittar dem i Luk 10: 25 och 15:11. Hur ska de tolkas? Vad vill Jesus säga med de här berättelserna, tror du? Diskutera den människosyn och Gudsuppfattning som kan gå att läsa fram! Efter berättelsen om den barmhärtige samariern så följer en kort händelse där Jesus besöker Marta och Maria. Vad kan innebörden vara?
- Enligt Nya testamentets berättelser menar Jesus att man alltid måste förlåta andra människor (se exempelvis Matt.18:21-35). Är det alltid möjligt att förlåta? Motivera ditt svar.
- Läs några nummer av kristna tidningar för att se vilka frågor som tycks vara aktuella, t.ex. Kyrkans tidning (Svenska kyrkan), Dagen (frikyrklig) och Katolskt Magasin (Katolska kyrkan). De finns också delvis på internet.
- Undersök vilka olika kristna kyrkor som finns på din ort. Vilka kyrkofamiljer eller samfund finns representerade? Kan du upptäcka några skillnader mellan kyrkorna när det gäller trosuppfattningar, kyrkolokaler, besökare eller gudstjänststil?
- Vad uppfattar du som kärnan i den kristna tron, dvs. det viktigaste och mest centrala? Jämför ditt svar med andra sätt att sammanfatta kärnan i den kristna tron.
- Vilka uttryck för kristen kultur har du mött i det svenska samhället? Vilka uttryck för kristen kultur har du mött i västerländsk populärkultur, t.ex. film och tv?

LÄNKAR B3.3

SO-Rummet – Kristendom

www.so-rummet.se/kategorier/religion/kristendomen

Svenska kyrkan

www.svenskakyrkan.se

Svenska kyrkans historia

www.svenskakyrkan.se/default.aspx?id=656230

Kyrktorget

www.kyrktaget.se

Fråga prästen – katolska präster svarar

www.fragapraten.nu

Bibeln på nätet – Svenska Bibelsällskapet

www.bibeln.se

Kristna bloggar – bloggportal för Sveriges kristna bloggar

kristnabloggar.com

Allt om Bibeln

www.alltombibeln.se

Bibelfrågan – interaktivt lexikon över Bibeln och kristen tro

www.alltombibeln.se/bibelfragan

FILMER B3.3

Gudstjänst i Sankta Klaras kyrka med C-E Sahlberg

www.youtube.com/watch?v=k0xUZ2vAzt4

Högmässa i Värnamo kyrka

www.youtube.com/watch?v=00g497bvSGg

Gudstjänst i grekisk-ortodoxa kyrkan

www.youtube.com/watch?v=811QXgZXALo

Katolsk mässa i Franciskusgården

www.youtube.com/watch?v=ZRnbyfSjtk0

Gudstjänst från Citykyrkan i Malmö

www.youtube.com/watch?v=pCgsRCq7xFk

Gudstjänst i Filadelfiaförsamlingen Stockholm

www.youtube.com/watch?v=vnNDX_dzbRQ

Gudstjänst i Stockholm Hillsong

www.youtube.com/watch?v=IhfADdcccqCo

Gudstjänst i Livets Ord, Uppsala

livetsordplay.se

Muslimer

Av de tre religioner som vi jämförde i avsnittet "Judar, kristna, muslimer", är islam den yngsta religionen. Enligt det islamska synsättet är det den ursprungliga religionen, den religion som fullbordar den kunskap om Gud som är möjlig att nå, en kunskap som börjat med de viktiga personer som berättas om i de judiska skrifterna.

I avsnittet om de abrahamitiska religionerna såg vi att det finns en hel del föreställningar som är gemensamma för judar, kristna och muslimer. Vi såg också att det fanns en hel del skillnader, inte minst i sättet att praktisera tron på. När det gäller trons innehåll så kunde vi konstatera att religionerna skilde sig åt framför allt när det gäller synen på Jesus. För muslimer är han en viktig profet, Isa, och hans mor Maryam har en roll även i muslimernas heliga skrift, *Koranen* (ordet betyder läsning). Där omnämns också en rad viktiga gestalter i judarnas Bibel till exempel Ibrahim (Abraham), Musa (Moses) och Yusuf (Josef).

Muslimer ser sig som anhängare av den religion som fullbordar kunskapen om Gud, även om vi enligt muslimer aldrig kan få en fullständig kunskap om Gud. "Gud är större", som bönen formulerar det, det vill säga större än allt som vi kan föreställa oss. Islam är ett arabiskt ord som betyder "självöverlämnande" och dessutom "fred" eller "Frid". Muslim är den som ställer in sig

Muslimer | 219

FÖRDJUPANDE TEXTER OCH EXTRAMATERIAL B3:4

Vem är muslim

En del människor kanske tror att en människa blir muslim när han bekänner sin tro på den Sanne Guden och på Mohammed som Hans siste budbärare. Visserligen är det så, rent juridiskt, men detta är långt ifrån trons fullständiga betydelse. Att bli muslim är ingalunda någon ren formalitetssak. Tron på Islam är ett tillstånd av lycka som förvärvats genom positiva handlingar och målmedvetet strävande. Koranen och traditionerna definierar de normer som bygger upp en meningsfull tro. De troende är de:

1. som tror på Gud, Hans änglar, Hans böcker, Hans budbärare, på den yttersta domens dag och på Guds absoluta kunskap och visdom.
2. som alltid litar på Gud och har orubbligt förtroende för Honom.

3. som för Guds skull delar med sig av vad Han givit dem i form av rikedom, liv, hälsa, kunskap, erfarenhet, m.m.
4. som regelbundet utför sina dagliga tideböner samt deltar i fredagens församlingsbön och årets övriga församlingsböner.
5. som betalar sina religiösa skatter.
6. som uppmanar till det rätta och goda och med alla lagliga medel som står till dess förfogande bekämpar det onda.
7. som känner att tron stärks när Koranen reciteras och att hjärtat fylls med ödmjukhet när Gud nämns.
8. som älskar Gud och Hans budbärare mest av allt och uppriktigt älskar sina medmänniskor enbart för Hans skull.
9. som älskar sina släktingar och grannar och visar äkta vänlighet mot sina gäster, i synnerhet om de är främlingar.
10. som säger sanningen och talar väl eller också håller tyst.

Islam vår tro, Bonniers och Islamiska informationsföreningen 1989.

Kommenterar till några aktuella frågor

Rasism

Till Hans Tecken hör också himlarnas och jordens skapelse och omväxlingen i fråga om era tungomål och ert skiftande utseende; häri finns sannerligen tecken för all världen.

Koranen, kapitel 30, vers 22 (Zettersténs Översättning lätt moderniserad språkform, vers 21)

Människor, vi har förvisso skapat er av man och kvinna och indelat er i folk och stammar, för att ni skall lära känna varandra (inte för att ni skulle förakta varandra). Den förnämste av er inför Gud är den gudfruktigaste bland er; Gud är förvisso den Vetande, den Insiktsfulle.

Koranen, kapitel 49, vers 13 (Zettersténs Översättning lätt moderniserad språkform, parenteser i den engelska Korantolkningen.)

Rasism, vare sig den är öppen eller dold, är en ond aspekt av livet som Islam försöker utplåna. Det står klart utifrån verser i Koranen och några yttranden av Profeten Muhammed, frid vare med honom, att skillnader i hudfärg, härstamning, ras eller traditioner inte kan användas som ursäkter för orättvis behandling.

Hadj – den årliga pilgrimsfärden till Mecka – är det främsta exemplet på Islams mångkulturella synsätt: Muslimer av alla raser samlas med ett gemensamt mål – att tillbe Gud. Alla människor är lika utom med avseende på fromhet (vilken vi uppmuntras att utveckla). Under inga omständigheter får en person utsättas för dålig behandling eller förtryck enbart för att hon tillhör en annan ras. Därav förstår ni att muslimer inte är en avgränsad rasmässig eller etnisk grupp, som kan klassificeras av människor som "asiater" eller "araber". Då utesluter

man de andra raserna, vilka alla hör till Islams familj.

Profeten Muhammed sade, "Varje berusningsmedel är som vin och allt vin är Ha-ram (förbjudet)."

Sahih Muslim

De som inte har möjlighet att ingå äktenskap, må leva i kyskhet...

Koranen, kapitel 24, vers 33 (egen Översättning från den engelska tolkningen)

...Skall ni begå en skändlighet, som ingen i hela världen gjort före er? Ni går sannerligen av liderlighet till män istället för kvinnor. Ja, ni är lättsinniga människor.

Koranen, kapitel 7, vers 81 (Zettersténs tolkning, lätt moderniserad språkform, delar av vers 78 och hela 79)

AIDS

Sjukdomen Acquired Immune Deficiency Syndrome (AIDS) framkallar många reaktioner, varav inte alla är bra. Många miljoner pund har använts i försöken att finna ett botemedel och på kampanjer som syftar till att utbilda människor så att sjukdomens spridning kan stoppas.

Naturligtvis måste ett sådant botemedel tas fram (insha'Allah – om Gud vill) för att hjälpa de olyckliga som har AIDS eller som är HIV-positiva, d.v.s. de har det virus som kan utvecklas till fullt utvecklad AIDS. Sådana ansträngningar är en mänsklig nödvändighet. Medan vetenskapsmännen försöker nå framgångar i skapandet av detta botemedel, har Islam emellertid några mycket viktiga saker att säga om hur man får sjukdomen och hur den från början sprids.

Alla de vägar varigenom AIDS sprids – drogmissbruk, sexuell lössläpplighet och homosexuella handlingar – är förbjudna i Islam. Visst placerar detta muslimerna i minoritet (eller det är så som media vill få oss att tro) eftersom sådana handlingar anses accepterade i samhället idag. De som påstår att homosexualitet är ett perverterat sätt att leva – något som muslimer måste göra – anklagas för intolerans. Muslimer tror dock att sådant beteende har förbjudits av Allah (Gud) av mycket viktiga skäl och om vi struntar i Hans ledning måste detta få skadliga effekter på samhället. Islamiska lagar finns för att skydda samhället som helhet såväl som individen, men i vissa fall kommer vissa individers intressen i andra hand i förhållande till hela samhällets. Själviska nycker och tvivelaktiga "nöjen" måste ställas åt sidan för det allmänna bästa.

Av detta skäl tror muslimer att den typen av sexualkunskap som inte aktivt motarbetar sexuella experiment (både hetero- och homosexuella) borde stoppas. För närvarande behärskas råden till människor (särskilt till unga) av ett slags "gör vad du vill, med vem du vill, när du vill – men använd kondom"-mentalitet, för att på så sätt förhindra AIDS utan att "förstöra den sexuella njutningen". Tvivel på det kloka och moraliska i tillfälliga sexuella förbindelser saknas ofta, om inte alltid.

På kort sikt kan budskapet om "säker sex" sänka spridningshastigheten av AIDS. På lång sikt bör dock budskapet vara "experimentera inte alls med sex förrän ni är gifta och undvik droger fullständigt". "Dela inte nålar" är inte tillräckligt: "Använd inte droger" är bättre.

Synen på vad som är utmärkande för ett "acceptabelt" beteende i samhället måste omdefinieras. Sorgligt nog avisas oftast den ledning som Allah gett i denna mycket sekulariserade värld. Muslimer tror att Islam har svar på problem i livet som man för allas bästa, skulle lyssna på.

Ibrahim, Hewitt. *What does Islam say?* The Muslim Educational Trust, 1993 (egen översättning)

UPPGIFTER OCH DISKUSSIONSFRÅGOR B3:4

- Jämför avsnitten Vem är muslim? med Vem är jude? och Vem är kristen? (Se även text om Vem är muslim? i extramaterialet.)
- Jämför matreglerna inom islam med dem inom judendomen. Likheter? Skillnader?
- Undersök med hjälp av massmedia och i samverkan med kursen i samhällskunskap hur den gamla skillnaden mellan sunni- och shiamuslimer idag har betydelse för utvecklingen i Mellanöstern.
- Hur beskriver Larvina Kücükgöl (sid. 251f) sin erfarenhet av att leva som troende muslim i det svenska samhället? Varför finns det en rädsla för islam bland vissa i det svenska samhället, tror du?
- Vad uppfattar du som kärnan i den muslimska tron, dvs. det viktigaste och mest centrala? Jämför ditt svar med andra sätt att sammanfatta kärnan i den muslimska tron.
- Många muslimska kvinnor väljer att bära slöja, medan andra väljer att inte göra det. Undersök hur olika muslimer motiverar sina val. Upplever alla att de har ett eget val?
- Vilka uttryck för muslimsk kultur har du mött i det svenska samhället? Vilka uttryck för muslimsk kultur har du mött i västerländsk populärkultur, t.ex. film och tv?
- Vilken betydelse tror du att det kan ha för muslimer att man kan söka andlig vägledning via internet, där olika imamer kan ge svar på frågor?

LÄNKAR B3.4

SO-Rummet – Islam

www.so-rummet.se/kategorier/religion/islam

Islam.nu

www.islam.nu

Islamguiden

www.islamguiden.com

Koranens budskap

www.koranensbudskap.se

FILMER B3.4

Filmklipp från Stockholms moské

www.youtube.com/watch?v=WQf830_jy-I

Filmklipp från Husby moské

www.youtube.com/watch?v=WjhZJhmdQT4

Informationsfilm om Rinkeby moské

www.youtube.com/watch?v=yV6byKIsS7c

Informationsfilm om Göteborgs moské

www.youtube.com/watch?v=4zd7ySXVa7Q

Eid al Fitr i Märsta

www.youtube.com/watch?v=Kk8a5wZAeaA

Koranläsning vid Imam Ali Center, Stockholm

www.youtube.com/watch?v=fRhrDwjfeqA

Dokumentärfilm om vallfärden 2012 (25 minuter)

www.youtube.com/watch?v=BOzgcAu6y7c

Dokumentärfilm om vallfärden Hajj (14 minuter)

www.youtube.com/watch?v=q7q_LcqbvKI

Muslim Sveriges YouTube-kanal – föreläsningar om islam på svenska

www.youtube.com/user/MuslimSverige?feature=watch